

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే

॥ ఏకోనపష్టితమః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ఏకోనపష్టితమః సర్గః ॥

ప్రహస్తస్య వధేన దుఃఖితస్య రావణస్య యుద్ధాయ ప్రస్థానం తేన
సహాగతానాం వీరాణాం పరిచయో రావణస్య ప్రహారేణ సుగ్రీవస్య మూర్చ్ఛా
లక్ష్మణస్య రణభూమావాగమనం హనుమద్రావణయోర్మిథస్తలప్రహారో
రావణకర్తృకం నీలస్య విసంజ్ఞత్వం, శక్తిప్రహారేణ లక్ష్మణస్య మూర్చ్ఛా
ససంజ్ఞతా చ, శ్రీరామాత్ పరాజితస్య రావణస్య లంకాయాం ప్రవేశః

తస్మిన్ హతే రాక్షససైన్యపాలే

ప్లవంగమానామృషభేణ యుద్ధే ।

భీమాయుధం సాగరవేగతుల్యం

విదుద్రువే రాక్షసరాజసైన్యం ॥ 6.59.1 ॥

గత్వా తు రక్షోధిపతేః శశంసుః

సేనాపతిం పావకసూనుశస్త్రం ।

తచ్ఛాపి తేషాం వచనం నిశమ్య

రక్షోధిపః క్రోధవశం జగామ ॥ 6.59.2 ॥

సంఖ్యే ప్రహస్తం నిహతం నిశమ్య

క్రోధార్దితః శోకపరీతచేతాః ।

ఉవాచ తాన్ రాక్షసయాథముఖ్యా -

నింద్రో యథా నిర్జ్వరయాథముఖ్యాన్ ॥ 6.59.3 ॥

నావజ్ఞా రిపవే కార్యా యైరింద్రబలసాదనః |
సూదితః సైన్యపాలో మే సానుయాత్రః సకుంజరః || 6.59.4 ||

సోఽహం రిపువినాశాయ విజయాయావిచారయన్ |
స్వయమేవ గమిష్యామి రణశీర్షం తదద్భుతం || 6.59.5 ||

అద్య తద్ వానరానీకం రామం చ సహలక్ష్మణం |
నిర్దహిష్యామి బాణౌఘైర్వనం దీప్తైరివాగ్నిభిః |
అద్య సంతర్పయిష్యామి పృథివీం కపిశోణిత్రైః || 6.59.6 ||

స ఏవముక్త్యా జ్వలనప్రకాశం
రథం తురంగోత్తమరాజియుక్తం |
ప్రకాశమానం వపుషా జ్వలంతం
సమారురోహమరరాజశత్రుః || 6.59.7 ||

స శంఖభేరీపణవప్రణాదై -
రాస్ఫోటితక్ష్వేడితసింహనాదైః |
పుణ్యైః స్తవైశ్చాపీ సుపూజ్యమాన -
స్తదా యయౌ రాక్షసరాజముఖ్యః || 6.59.8 ||

స శైలజీమూతనికాశరూపై -
ర్మాంసాశనైః పావకదీప్తనేత్రైః |
బభౌ వృతో రాక్షసరాజముఖ్యో
భూతైర్వృతో రుద్ర ఇవామరేశః || 6.59.9 ||

తతో నగర్యాః సహసా మహశౌజా
నిష్కమ్య తద్ వానరసైన్యముగ్రం |
మహార్ణవాభ్రస్తనితం దదర్శ
సముద్యతం పాదపశైలహస్తం || 6.59.10 ||

తద్ రాక్షసానీకమతిప్రచండ -

మాలోక్య రామో భుజగేంద్రబాహుః |

విభీషణం శస్త్రభృతాం వరిష్ఠ -

మువాచ సేనానుగతః పృథుశ్రీః || 6.59.11 ||

నానాపతాకాధ్వజచత్రజుష్టం

ప్రాసాసిశూలాయుధశస్త్రజుష్టం |

కస్యేదమక్షోభ్యమభీరుజుష్టం

సైన్యం మహేంద్రోపమనాగజుష్టం || 6.59.12 ||

తతస్తు రామస్య నిశమ్య వాక్యం

విభీషణః శక్రసమానవీర్యః |

శశంస రామస్య బలప్రవేకం

మహాత్మనాం రాక్షసపుంగవనాం || 6.59.13 ||

యోఽసౌ గజస్కంధగతో మహాత్మా

నవోదితార్కోపమతామ్రవక్త్రః |

సంకంపయన్నాగశిరోఽభ్యుపైతి

హ్యకంపనం త్వేనమవేహి రాజన్ || 6.59.14 ||

యోఽసౌ రథస్థో మృగరాజకేతు -

ర్థున్వన్ ధనుః శక్రధనుఃప్రకాశం |

కరీవ భాత్యుగ్రవివృత్తదంష్ట్రః

స ఇంద్రజిన్నామ వరప్రధానః || 6.59.15 ||

యశ్చైష వింధ్యాస్తమహేంద్రకల్పో

ధన్వీ రథస్థోఽతిరథోఽతివీరః |

విస్ఫారయంశ్చాపమతుల్యమానం

నామ్నాతికాయోఽతివివృద్ధకాయః || 6.59.16 ||

యోఽసౌ నవార్కోదితతామ్రచక్షు -
 రారుహ్య ఘంటానినదప్రణాదం |
 గజం ఖరం గర్జతి వై మహాత్మా
 మహోదరో నామ స ఏష వీరః || 6.59.17 ||

యోఽసౌ హాయం కాంచనచిత్రభాండ -
 మారుహ్య సంధ్యాభ్రగిరిప్రకాశం |
 ప్రాసం సముద్యమ్య మరీచినద్ధం
 పిశాచ ఏషోఽశనితుల్యవేగః || 6.59.18 ||

యశ్చైష శూలం నిశితం ప్రగృహ్య
 విద్యుత్ప్రభం కింకరవజ్రవేగం |
 వృషేంద్రమాస్థాయ శశిప్రకాశ -
 మాయాతి యోఽసౌ త్రిశిరా యశస్వీ || 6.59.19 ||

అసౌ చ జీమూతనికాశరూపః
 కుంభః పృథువ్ర్యాధసుజాతవక్షాః |
 సమాహితః పన్నగరాజకేతు -
 ర్విస్ఫారయన్ యాతి ధనుర్విధున్వన్ || 6.59.20 ||

యశ్చైష జాంబూనదవజ్రజుష్టం
 దీప్తం సధూమం పరిఘం ప్రగృహ్య |
 ఆయాతి రక్షోబలకేతుభూతో
 యోఽసౌ నికుంభోఽద్భుతఘోరకర్మా || 6.59.21 ||

యశ్చైష చాపాసిశరౌఘజుష్టం
 పతాకినం పావకదీప్తరూపం |
 రథం సమాస్థాయ విభాత్యుదగ్రో
 నరాంతకోఽసౌ నగశృంగయోధీ || 6.59.22 ||

యశ్చైష నానావిధఘోరరూపై -
 ర్వాఘ్రాష్ట్రనాగేంద్రమృగాశ్వవక్త్రైః |
 భూతైర్వృతో భాతి వివృత్తనేత్రై -
 ర్యోఽసౌ సురాణామపి దర్శహంతా || 6.59.23 ||

యత్రైతదిందుప్రతిమం విభాతి
 చ్ఛత్రం సితం సూక్ష్మశలాకమర్కం |
 అత్రైష రక్షోధిపతిర్మహాత్మా
 భూతైర్వృతో రుద్ర ఇవావభాతి || 6.59.24 ||

అసౌ కిరీటీ చలకుండలాస్యో
 నగేంద్రవింధ్యోపమభీమకాయః |
 మహేంద్రవైవస్వతదర్శహంతా
 రక్షోధిపః సూర్య ఇవావభాతి || 6.59.25 ||

ప్రత్యువాచ తతో రామో విభీషణమరిందమః |
 అహో దీప్తమహాతేజా రావణో రాక్షసేశ్వరః || 6.59.26 ||

ఆదిత్య ఇవ దుష్ప్రేక్ష్యో రశ్మిభిర్భాతి రావణః |
 న వ్యక్తం లక్ష్మయే హ్యస్య రూపం తేజఃసమావృతం || 6.59.27 ||

దేవదానవవీరాణాం వపుర్నైవంవిధం భవేత్ |
 యాదృశం రాక్షసేంద్రస్య వపురేతద్ విరాజతే || 6.59.28 ||

సర్వే పర్వతసంకాశాః సర్వే పర్వతయోధినః |
 సర్వే దీప్తాయుధధరా యోధాస్తస్య మహాత్మనః || 6.59.29 ||

విభాతి రక్షోరాజోఽసౌ ప్రదీప్తైర్భీమదర్శనైః |
 భూతైః పరివృతస్తీక్షణైర్దేహవద్భిరివాంతకః || 6.59.30 ||

దిష్ట్యామద్య పాపాత్మా మమ దృష్టిపథం గతః |
అద్య క్రోధం విమోక్ష్యామి సీతాహరణసంభవం || 6.59.31 ||

ఏవముక్త్యా తతో రామో ధనురాదాయ వీర్యవాన్ |
లక్ష్మణానుచరస్తస్థౌ సముద్భృత్య శరోత్తమం || 6.59.32 ||

తతః స రక్షోధిపతిర్మహాత్మా
రక్షాంసి తాన్యాహ మహాబలాని |
ద్వారేషు చర్యాగృహగోపురేషు
సునిర్వృతాస్తిష్ఠత నిర్విశంకాః || 6.59.33 ||

ఇహాగతం మాం సహితం భవద్భి -
ర్వనౌకసశ్చిద్రమిదం విదిత్వా |
శూన్యాం పురీ దుష్ప్రసహం ప్రమథ్య
ప్రధర్షయేయుః సహసా సమేతాః || 6.59.34 ||

విసర్జయిత్వా సచివాంస్తతస్తాన్
గతేషు రక్షఃసు యథానియోగం |
వ్యధారయద్ వానరసాగరౌఘం
మహారుషః పూర్ణమివార్ణవౌఘం || 6.59.35 ||

తమాపతంతం సహసా సమీక్ష్య
దీప్తేషుచాపం యుధి రాక్షసేంద్రం |
మహాత్ సముత్పాట్య మహీధరాగ్రం
దుద్రావ రక్షోధిపతిం హరీశః || 6.59.36 ||

తచ్ఛైలశృంగం బహువృక్షసానుం
ప్రగృహ్య చిక్షేప నిశాచరాయ |

తమాపతంతం సహసా సమీక్ష్వ
చిచ్ఛేద బాణైస్తపనీయపుంఖైః || 6.59.37 ||

తస్మిన్ ప్రవృద్ధోత్తమసానువృక్షే
శృంగే విదీర్ణే పతితే పృథివ్యాం |
మహాహికల్పం శరమంతకాభం
సమాదధే రాక్షసలోకనాథః || 6.59.38 ||

స తం గృహీత్వానిలతుల్యవేగం
సవిస్ఫులింగజ్వలనప్రకాశం |
బాణం మహేంద్రాశనితుల్యవేగం
చిక్షేప సుగ్రీవవధాయ రుష్టః || 6.59.39 ||

స సాయకో రావణబాహుముక్తః
శక్రాశనిప్రఖ్యవపుఃప్రకాశం |
సుగ్రీవమాసాద్య బిభేద వేగాద్
గుహేరితా క్రౌంచమివోగ్రశక్తిః || 6.59.40 ||

స సాయకార్తో విపరీతచేతాః
కూజన్ పృథివ్యాం నిపపాత వీరః |
తం వీక్ష్వ భూమౌ పతితం విసంజ్ఞం
నేదుః ప్రహృష్టా యుధి యాతుధానాః || 6.59.41 ||

తతో గవాక్షో గవయః సుషేణ -
స్తృధర్షభో జ్యోతిముఖో నలశ్చ |
శైలాన్ సముత్పాట్య వివృద్ధకాయాః
ప్రదుద్రువుస్తం ప్రతి రాక్షసేంద్రం || 6.59.42 ||

తేషాం ప్రహారాన్ స చకార మోషూన్
రక్షోధిపో బాణశతైః శితాగ్రైః |

తాన్ వానరేంద్రానపి బాణజాలై -

ర్భిభేద జాంబూనదచిత్రపుంఖైః || 6.59.43 ||

తే వానరేంద్రాస్త్రీదశారిబాణై -

ర్భిన్నా నిపేతుర్భువి భీమకాయాః |

తతస్తు తద్ వానరసైన్యముగ్రం

ప్రచ్ఛాదయామాస స బాణజాలైః || 6.59.44 ||

తే వధ్యమానాః పతితాశ్చ వీరా

నానద్యమానా భయశల్యవిధ్ధాః |

శాఖామృగా రావణసాయకార్తా

జగ్ముః శరణ్యం శరణం స్మ రామం || 6.59.45 ||

తతో మహాత్మా స ధనుర్ధనుష్మా

నాదాయ రామః సహసా జగామ |

తం లక్ష్మణః ప్రాంజలిరభ్యుపేత్య

ఉవాచ రామం పరమార్థయుక్తం || 6.59.46 ||

కామమార్య సుపర్యాప్తో వధాయాస్య దురాత్మనః |

విధమిష్యామ్యహం చైతమనుజానీహి మాం విభో || 6.59.47 ||

తమబ్రవీన్మహాతేజా రామః సత్యపరాక్రమః |

గచ్ఛ యత్నపరశ్చాపి భవ లక్ష్మణ సంయుగే || 6.59.48 ||

రావణో హి మహావీర్యో రణేఽద్భుతపరాక్రమః |

త్రైలోక్యేనాపి సంక్రుద్ధో దుష్ప్రసహ్యో న సంశయః || 6.59.49 ||

తస్యచ్ఛిద్రాణి మార్గస్వ స్వచ్ఛిద్రాణి చ లక్షయ |

చక్షుషా ధనుషాఽఽత్మానం గోపాయస్వ సమాహితః || 6.59.50 ||

రాఘవస్య వచః శ్రుత్వా సంపరిష్వజ్య పూజ్య చ |
అభివాద్య చ రామాయ యయౌ సౌమిత్రిరాహవే || 6.59.51 ||

స రావణం వారణహస్తబాహుం
దదర్శ భీమోద్యతదీప్తచాపం |
ప్రచ్ఛాదయంతం శరవృష్టిజాలై -
స్త్రాన్ వానరాన్ భిన్నవికీర్ణదేహాన్ || 6.59.52 ||

తమాలోక్య మహాతేజా హనూమాన్ మారుతాత్మజః |
నివార్య శరజాలాని విదుద్రావ స రావణం || 6.59.53 ||

రథం తస్య సమాసాద్య బాహుముద్యమ్య దక్షిణం |
త్రాసయన్ రావణం ధీమాన్ హనూమాన్ వాక్యమబ్రవీత్ || 6.59.54 ||

దేవదానవగంధర్వైర్యక్షైశ్చ సహ రాక్షసైః |
అవద్యత్వం త్వయా ప్రాప్తం వానరేభ్యస్తు తే భయం || 6.59.55 ||

ఏష మే దక్షిణో బాహుః పంచశాఖః సముద్యతః |
విధమిష్యతి తే దేహే భూతాత్మానం చిరోషితం || 6.59.56 ||

శ్రుత్వా హనూమతో వాక్యం రావణో భీమవిక్రమః |
సంరక్తనయనః క్రోధాదిదం వచనమబ్రవీత్ || 6.59.57 ||

క్షిప్తం ప్రహర నిఃశంకం స్థిరాం కీర్తిమవాప్నుహి |
తతస్త్యాం జ్ఞాతవిక్రాంతం నాశయిష్యామి వానర || 6.59.58 ||

రావణస్య వచః శ్రుత్వా వాయుసూనుర్వచోఽబ్రవీత్ |
ప్రహృతం హి మయా పూర్వమక్షం తవ సుతం స్మర || 6.59.59 ||

ఏవముక్తో మహాతేజా రావణో రాక్షసేశ్వరః |
ఆజఘానానిలసుతం తలేనోరసి వీర్యవాన్ || 6.59.60 ||

స తలాభిహతస్తేన చచాల చ ముహుర్ముహుః |
స్థితో ముహూర్తం తేజస్వీ స్థైర్యం కృత్వా మహామతిః || 6.59.61 ||

ఆజఘాన చ సంక్రుద్ధస్తలైనైవామరద్విషం |
తతః స తేనాభిహతో వానరేణ మహాత్మనా || 6.59.62 ||

దశగ్రీవః సమాధూతో యథా భూమితలేఽచలః |
సంగ్రామే తం తథా దృష్ట్వా రావణం తలతాడితం || 6.59.63 ||

ఋషయో వానరాః సిద్ధా నేదుర్దేవాః సహసురైః |
అథాశ్వస్య మహాతేజా రావణో వాక్యమబ్రవీత్ || 6.59.64 ||

సాధు వానర వీర్యేణ శ్లాఘనీయోఽసి మే రిపుః |
రావణేనైవముక్తస్తు మారుతిర్వాక్యమబ్రవీత్ || 6.59.65 ||

ధిగస్తు మమ వీర్యస్య యత్ త్వం జీవసి రావణ |
సకృత్ తు ప్రహరేదానీం దుర్బుధే కిం వికత్తసే || 6.59.66 ||

తతస్త్వాం మామకో ముష్టిర్నయిష్యతి యమక్షయం |
తతో మారుతివాక్యేన కోపస్తస్య ప్రజజ్వలే || 6.59.67 ||

సంరక్తనయనో యత్నాన్ముష్టిమావృత్య దక్షిణం |
పాతయామాస వేగేన వానరోరసి వీర్యవాన్ || 6.59.68 ||

హనూమాన్ వక్షసి వ్యూఢే సంచచాల పునః పునః |
విహ్వలం తు తదా దృష్ట్వా హనూమంతం మహాబలం || 6.59.69 ||

రథేనాతిరథః శీఘ్రం నీలం ప్రతి సమభ్యగాత్ |
రాక్షసానామధిపతిర్దశగ్రీవః ప్రతాపవాన్ || 6.59.70 ||

పన్నగప్రతిమైర్భీమైః పరమర్మాభిభేదనైః |
శరైరాదీపయామాస నీలం హరిచమూపతిం || 6.59.71 ||

స శరౌఘసమాయస్తో నీలో హరిచమూపతిః |
కరేణైకేన శైలార్గం రక్షోధిపతయేఽస్సజత్ || 6.59.72 ||

హనూమానపి తేజస్వీ సమాశ్వస్తో మహామనాః |
విప్రేక్షమాణో యుద్ధేప్పుః సరోషమిదమబ్రవీత్ || 6.59.73 ||

నీలేన సహ సంయుక్తం రావణం రాక్షసేశ్వరం |
అన్యేన యుధ్యమానస్య న యుక్తమభిధావనం || 6.59.74 ||

రావణోఽథ మహాతేజాస్తం శృంగం సప్తభిః శరైః |
ఆజఘాన సుతీక్షాణైస్తద్ వికీర్ణం పపాత హ || 6.59.75 ||

తద్ వికీర్ణం గిరేః శృంగం దృష్ట్వా హరిచమూపతిః |
కాలాగ్నిరివ జజ్వాల కోపేన పరవీరహా || 6.59.76 ||

సోఽశ్వకర్ణద్రుమాఞ్శాలాంశ్చూతాంశ్చాపి సుపుష్పితాన్ |
అన్యాంశ్చ వివిధాన్ వృక్షాన్ నీలశ్చిక్షేప సంయుగే || 6.59.77 ||

స తాన్ వృక్షాన్ సమాసాద్య ప్రతిచిచ్ఛేద రావణః |
అభ్యవర్షచ్చ ఘోరేణ శరవర్షేణ పావకిం || 6.59.78 ||

అభివృష్టః శరౌఘేణ మేఘనేవ మహాచలః |
ప్రాస్వం కృత్వా తతో రూపం ధ్వజాగ్రే నిపపాత హ || 6.59.79 ||

పావకాత్మజమాలోక్య ధ్వజాగ్రే సమవస్థితం |
జజ్వాల రావణః క్రోధాత్ తతో నీలో ననాద చ || 6.59.80 ||

ధ్వజాగ్రే ధనుషశ్చాగ్రే కిరీటాగ్రే చ తం హరిం |
లక్ష్మణోఽథ హనూమాంశ్చ రామశ్చాపి సువిస్మితాః || 6.59.81 ||

రావణోఽపి మహాతేజాః కపిలాఘవవిస్మితః |
అస్తమాహారయామాస దీప్తమాగ్నేయమద్భుతం || 6.59.82 ||

తతస్తే చుక్రుశుర్వృష్టా లబ్ధలక్షాః ప్లవంగమాః |
నీలలాఘవసంభ్రాంతం దృష్ట్వా రావణమాహవే || 6.59.83 ||

వానరాణాం చ నాదేన సంరభ్ధో రావణస్తదా |
సంభ్రమావిష్టహృదయో న కించిత్ ప్రత్యపద్యత || 6.59.84 ||

ఆగ్నేయేనాపి సంయుక్తం గృహీత్వా రావణః శరం |
ధ్వజశీర్షస్థితం నీలముదైక్షత నిశాచరః || 6.59.85 ||

తతోఽబ్రవీన్మహాతేజా రావణో రాక్షసేశ్వరః |
కపే లాఘవయుక్తోఽసి మాయయా పరయా సహ || 6.59.86 ||

జీవితం ఖలు రక్షస్వ యది శక్తోఽసి వానర |
తాని తాన్యాత్మరూపాణి సృజసి త్వమనేకశః || 6.59.87 ||

తథాపి త్వాం మయా ముక్తః సాయకోఽస్తప్రయోజితః |
జీవితం పరిరక్షంతం జీవితాద్ భ్రంశయిష్యతి || 6.59.88 ||

ఏవముక్త్వా మహాబాహు రావణో రాక్షసేశ్వరః |
సంధాయ బాణమస్త్రేణ చమూపతిమతాడయత్ || 6.59.89 ||

సోఽస్త్రముక్తేన బాణేన నీలో వక్షసి తాడితః |
నిర్దహ్యామానః సహసా స పపాత మహీతలే || 6.59.90 ||

పితృమాహాత్యసంయోగాదాత్మనశ్చాపి తేజసా |
జానుభ్యామపతద్ భూమౌ న తు ప్రాణైర్వియుజ్యత || 6.59.91 ||

విసంజ్ఞం వానరం దృష్ట్వా దశగ్రీవో రణోత్సుకః |
రథేనాంబుదనాదేన సౌమిత్రిమభిదుద్రువే || 6.59.92 ||

ఆసాద్య రణమధ్యే తం వారయిత్వా స్థితో జ్వలన్ |
ధనుర్విస్ఫారయామాస రాక్షసేంద్రః ప్రతాపవాన్ || 6.59.93 ||

తమాహ సౌమిత్రిరదీనసత్త్వో
విస్ఫారయంతం ధనురప్రమేయం |
అవేహి మామద్య నిశాచరేంద్ర
న వానరాంస్త్యం ప్రతియోధుమర్హః || 6.59.94 ||

స తస్య వాక్యం ప్రతిపూర్ణఘోషం
జ్యౌశబ్దముగ్రం చ నిశమ్య రాజా |
ఆసాద్య సౌమిత్రిముపస్థితం తం
రోషాన్వితం వాచమువాచ రక్షః || 6.59.95 ||

దిష్ట్యాసి మే రాఘవ దృష్టిమార్గం
ప్రాప్తోఽంతగామీ విపరీతబుద్ధిః |
అస్మిన్ క్షణే యాస్యసి మృత్యులోకం
సంసాద్యమానో మమ బాణజాలైః || 6.59.96 ||

తమాహ సౌమిత్రిరవిస్మయానో
గర్జంతముద్వృత్తశితాగ్రదంష్ట్రం |
రాజన్ న గర్జంతి మహాప్రభావా
వికత్థసే పాపకృతాం వరిష్ఠ || 6.59.97 ||

జానామి వీర్యం తవ రాక్షసేంద్ర
బలం ప్రతాపం చ పరాక్రమం చ |
అవస్థితోఽహం శరచాపపాణి -
రాగచ్ఛ కిం మోఘవికత్థనేన || 6.59.98 ||

స ఏవముక్తః కుపితః ససర్జ
రక్షోధిపః సప్త శరాన్ సుపుంఖాన్ |

తాన్ లక్ష్మణః కాంచనచిత్రపుంఖై -

శ్చిచ్ఛేద బాణైర్నిశితాగ్రధారైః || 6.59.99 ||

తాన్ ప్రేక్షమాణః సహసా నికృత్యాన్

నికృత్యభోగానివ పన్నగేంద్రాన్ |

లంకేశ్వరః క్రోధవశం జగామ

ససర్జ చాన్యాన్ నిశితాన్ పృషత్కాన్ || 6.59.100 ||

స బాణవర్షం తు వవర్ష తీవ్రం

రామానుజః కార్ముకసంప్రయుక్తం |

క్షురార్థచంద్రోత్తమకర్ణిభల్లైః

శరాంశ్చ చిచ్ఛేద న చుక్షుభే చ || 6.59.101 ||

స బాణజాలాన్యపి తాని తాని

మోఘాని పశ్యంస్త్రీదశారిరాజః |

విసిస్మియే లక్ష్మణలాఘవేన

పునశ్చ బాణాన్ నిశితాన్ ముమోచ || 6.59.102 ||

స లక్ష్మణశ్చాపి శితాఞ్శితాగ్రాన్

మహేంద్రతుల్యోఽశనిభీమవేగాన్ |

సంధాయ చాపే జ్వలనప్రకాశాన్

ససర్జ రక్షోధిపతేర్వధాయ || 6.59.103 ||

స తాన్ ప్రచిచ్ఛేద హి రాక్షసేంద్రః

శితాఞ్శరాంలక్ష్మణమాజఘాన |

శరేణ కాలాగ్నిసమప్రభేణ

స్వయంభుదత్తేన లలాటదేశే || 6.59.104 ||

స లక్ష్మణో రావణసాయకార్త -
 శ్చచాల చాపం శిథిలం ప్రగృహ్య |
 పునశ్చ సంజ్ఞాం ప్రతిలభ్య కృచ్ఛా -
 చ్చిచ్ఛేద చాపం త్రిదశేంద్రశత్రోః || 6.59.105 ||

నికృత్తచాపం త్రిభిరాజఘాన
 బాణైస్తదా దాశరథిః శితాగ్రైః |
 స సాయకార్తో విచచాల రాజా
 కృచ్ఛాచ్ఛ సంజ్ఞాం పునరాససాద || 6.59.106 ||

స కృత్తచాపః శరతాడితశ్చ
 మేదార్థగాత్రో రుధిరావసిక్తః |
 జగ్రాహ శక్తిం స్వయముగ్రశక్తిః
 స్వయంభుదత్తాం యుధి దేవశత్రుః || 6.59.107 ||

స తాం సధూమానలసన్నికాశాం
 విత్రాసనాం సంయతి వానరాణాం |
 చిక్షేప శక్తిం తరసా జ్వలంతీం
 సౌమిత్రయే రాక్షసరాష్ట్రనాథః || 6.59.108 ||

తామాపతంతీం భరతానుజోఽస్మై -
 ర్జఘాన బాణైశ్చ హలతాగ్నికల్పైః |
 తథాపి సా తస్య వివేశ శక్తి -
 ర్భుజాంతరం దాశరథేర్విశాలం || 6.59.109 ||

స శక్తిమాఞ్శక్తిసమాహతః సన్
 జజ్వాల భూమౌ స రఘుప్రవీరః |
 తం విహ్వలంతం సహసాభ్యుపేత్య
 జగ్రాహ రాజా తరసా భుజాభ్యాం || 6.59.110 ||

హిమవాన్ మందరో మేరుస్తైలోక్యం వా సహామరైః |

శక్యం భుజాభ్యాముద్ధర్తుం న శక్యో భరతానుజః || 6.59.111 ||

శక్త్యా బ్రాహ్మ్య తు సౌమిత్రిస్తాడితోఽపి స్తనాంతరే |

విష్ణోరమీమాంస్యభాగమాత్మానం ప్రత్యనుస్మరత్ || 6.59.112 ||

తతో దానవదర్పఘ్నం సౌమిత్రిం దేవకంటకః |

తం పీడయిత్వా బాహుభ్యాం న ప్రభుర్లంఘనేఽభవత్ || 6.59.113 ||

తతః క్రుద్ధో వాయుసుతో రావణం సమభిద్రవత్ |

ఆజఘానోరసి క్రుద్ధో వజ్రకల్పేన ముష్టినా || 6.59.114 ||

తేన ముష్టిప్రహారేణ రావణో రాక్షసేశ్వరః |

జానుభ్యామగమద్ భూమౌ చచాల చ పపాత చ || 6.59.115 ||

ఆస్యైశ్చ నేత్రైః శ్రవణైః పపాత రుధిరం బహు |

విఘూర్ణమానో నిశ్చేష్టో రథోపస్థ ఉపావిశత్ || 6.59.116 ||

విసంజ్ఞో మూర్చ్ఛితశ్చాసీన్న చ స్థానం సమాలభత్ |

విసంజ్ఞం రావణం దృష్ట్వా సమరే భీమవిక్రమం || 6.59.117 ||

ఋషయో వానరాశ్చైవ నేదుర్దేవాశ్చ సాసురాః |

హనూమానథ తేజస్వీ లక్ష్మణం రావణార్దితం || 6.59.118 ||

ఆనయద్ రాఘవాభ్యాశం బాహుభ్యాం పరిగృహ్య తం |

వాయుసూనోః సుహృత్త్వేన భక్త్యా పరమయా చ సః |

శత్రూణామప్యకంఘోఽపి లఘుత్వమగమత్ కపేః || 6.59.119 ||

తం సముత్స్పృజ్య సా శక్తిః సౌమిత్రిం యుధి నిర్జితం |

రావణస్య రథే తస్మిన్ స్థానం పునరుపాగమత్ || 6.59.120 ||

రావణోఽపి మహాతేజాః ప్రాప్య సంజ్ఞాం మహాహవే |
ఆదదే నిశితాన్ బాణాంజగ్రాహ చ మహాధనుః || 6.59.121 ||

ఆశ్వస్తశ్చ విశల్యశ్చ లక్ష్మణః శత్రుసూదనః |
విష్ణోర్భాగమమీమాంస్యమాత్మానం ప్రత్యనుస్మరన్ || 6.59.122 ||

నిపాతితమహావీరాం వానరాణాం మహాచమూం |
రాఘవస్తు రణే దృష్ట్వా రావణం సమభిద్రవత్ || 6.59.123 ||

అధైనమనుసంక్రమ్య హనూమాన్ వాక్యమబ్రవీత్ |
మమ పృష్ఠం సమారుహ్య రాక్షసం శాస్తుమర్హసి || 6.59.124 ||

విష్ణుర్యథా గరుత్మంతమారుహ్యమరవైరిణం |
తచ్ఛ్చత్వా రాఘవో వాక్యం వాయుపుత్రేణ భాషితం || 6.59.125 ||

అథారురోహ సహసా హనూమంతం మహాకపిం |
రథస్థం రావణం సంఖ్యే దదర్శ మనుజాధిపః || 6.59.126 ||

తమాలోక్య మహాతేజాః ప్రదుద్రావ స రావణం |
వైరోచనమివ క్రుద్ధో విష్ణురభ్యుద్యతాయుధః || 6.59.127 ||

జ్యౌశబ్దమకరోత్ తీవ్రం వజ్రనిష్పేషనిష్ఠురం |
గిరా గంభీరయా రామో రాక్షసేంద్రమువాచ హ || 6.59.128 ||

తిష్ఠ తిష్ఠ మమ త్వం హి కృత్వా విప్రీయమీదృశం |
క్వ ను రాక్షసశార్దూల గత్వా మోక్షమవాప్స్యసి || 6.59.129 ||

యదీంద్రవైవస్వతభాస్కరాన్ వా
స్వయంభువైశ్వానరశంకరాన్ వా |
గమిష్యసి త్వం దశ వా దిశోఽథవా
తథాపి మే నాద్య గతో విమోక్ష్యసే || 6.59.130 ||

యశ్చైష శక్త్యా నిహతస్త్వయాద్య
 గచ్ఛన్ విషాదం సహసాభ్యుపేత్య |
 స ఏష రక్షోగణరాజ మృత్యుః
 సపుత్రపౌత్రస్య తవాద్య యుద్ధే || 6.59.131 ||

ఏతేన చాత్యద్భుతదర్శనాని
 శరైర్జనస్థానకృతాలయాని |
 చతుర్దశాన్యాత్తవరాయుధాని
 రక్షఃసహస్రాణి నిషూదితాని || 6.59.132 ||

రాఘవస్య వచః శ్రుత్వా రాక్షసేంద్రో మహాబలః |
 వాయుపుత్రం మహావేగం వహంతం రాఘవం రణే || 6.59.133 ||

రోషేణ మహతాఽఽవిప్లః పూర్వవైరమనుస్మరన్ |
 ఆజఘాన శరైర్దీప్తైః కాలానలశిఖోపమైః || 6.59.134 ||

రాక్షసేనాహవే తస్య తాడితస్యాపి సాయకైః |
 స్వభావతేజోయుక్తస్య భూయస్తేజోఽభ్యవర్ధత || 6.59.135 ||

తతో రామో మహాతేజా రావణేన కృతవ్రణం |
 దృష్ట్వా ప్లవగశార్దూలం క్రోధస్య వశమేయివాన్ || 6.59.136 ||

తస్యాభిసంక్రమ్య రథం సచక్రం
 సాశ్వధ్వజచ్ఛత్రమహాపతాకం |
 ససారథిం సాశనిశూలఖడ్గం
 రామః ప్రచిచ్ఛేద శితైః శరాగైః || 6.59.137 ||

అథేంద్రశత్రుం తరసా జఘాన
 బాణేన వజ్రాశనిసన్నిభేన |

భుజాంతరే వ్యాధసుజాతరూపే

వజ్రేణ మేరుం భగవానివేంద్రః || 6.59.138 ||

యో వజ్రపాతాశనిసన్నిపాతా -

న్న చుక్ష్ుభే నాపి చచాల రాజా |

స రామబాణాభిహతో భృశార్త -

శ్చచాల చాపం చ ముమోచ వీరః || 6.59.139 ||

తం విహ్వలంతం ప్రసమీక్ష్య రామః

సమాదదే దీప్తమథార్థచంద్రం |

తేనార్కవర్ణం సహసా కిరీటం

చిచ్ఛేద రక్షోధిపతేర్మహాత్మా || 6.59.140 ||

తం నిర్విషాశీవిషసన్నికాశం

శాంతార్చిషం సూర్యమివాప్రకాశం |

గతశ్రియం కృత్తకిరీటకూట -

మువాచ రామో యుధి రాక్షసేంద్రం || 6.59.141 ||

కృతం త్వయా కర్మ మహాత్ సుభీమం

హతప్రవీరశ్చ కృతస్త్వయాహం |

తస్మాత్ పరిశ్రాంత ఇతి వ్యవస్య

న త్వాం శరైర్మృత్యువశం నయామి || 6.59.142 ||

ప్రయాహి జానామి రణార్దితస్త్వం

ప్రవిశ్య రాత్రించరరాజ లంకాం |

ఆశ్వస్య నిర్యాహి రథీ చ ధన్వీ

తదా బలం ప్రేక్ష్యసి మే రథస్థః || 6.59.143 ||

స ఏవముక్తో హతదర్పహర్షో

నికృత్తచాపః స హతాశ్వసూతః |

శరార్ధితో భగ్నమహాకిరీటో
వివేశ లంకాం సహసా స్మ రాజా || 6.59.144 ||

తస్మిన్ ప్రవిష్టే రజనీచరేంద్రే
మహాబలే దానవదేవశత్రౌ |
హరీన్ విశల్యాన్ సహ లక్ష్మణేన
చకార రామః పరమాహవార్గే || 6.59.145 ||

తస్మిన్ ప్రభగ్నే త్రిదశేంద్రశత్రౌ
సురాసురా భూతగణా దిశశ్చ |
ససాగరాః సర్షిమహోరగాశ్చ
తద్దైవ భూమ్యంబుచరాః ప్రహృష్టాః || 6.59.146 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే యుద్ధకాండే ఏకోనషష్ఠితమః సర్గః ||